Ч. 181 | Субота 12 (25) серпня 1900. | Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї непапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах а провінциї:

на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . „ —·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90

Поодиноке число 6 с.

Єго ц. і к. Апостольске Величество зволили вселаскавійше видати слідуюче відручне письмо:

Любий Дре Кербер!

З нагоди торжества моїх сімдесятилітних уродин наспіли до мене від всего населеня так численні желаня щастя і благословения, відбули ся також так многократні всілякого рода вияви льояльности, що в них в підносячий спосіб знайшла вираз все обнимаюча привязаність до Моєї особи.

Глубоко тронутий припоручаю Вам сповістити всесторонно Мою найгорячійшу подяку, котра нехай дійде і до найдальшої хати. Нехай всі мої народи знають, що Я присьвятив Моє житє для їх добра, що уважаю себе щасливим, коли можу спомагати їх розвій, що в льояльнім патріотизмі і взаїмнім довірю добачую кріпкі підпори, на котрих будучність вітчини спочиває.

Господь Всемогучий нехай благословить і стереже ту звязь, яка сполучає Мене з Моїми народами.

Ішль, 19 серпня 1900.

Франц Йосиф в. р.

З припорученя Є. Екс. Пана Президента Міністрів подаю повисші великодушні і повні доброти слова Найяснійшого Монарха до публичної відомости.

Львів, 24 серпня 1900.

Пініньский в. р.
ц. к. Намістник.

Вісти політичні.

(До ситуациї. — Події в Хині. — З полудневої Африки).

У внутрішній ситуациї доси нічого не змінило ся і здаєть ся, що справа направи парляментарних відносин не буде легка. Др. Кербер бажає поки що удержати лиш деякі поясненя зі сторони ческих провідників. Чи парлямент буде скликаний при кінци вересня чи з початком жовтня доси ще на певно не знати. Утворенє ческого університету на Мораві уважають сумнівним. — Намістник Чехії ґр. Куденгове нараджував ся вчера з міністрами Гартлем і Бем-Баверком в справах ческих. Долішно австрийский сойм має бути скликаний в жовтни для полагодженя буджету.

Morning Post доносить ще кілька подробиць з послідних днів, заки союзні войска займили Пекін. Дня 12 с. м. цунлїямен запросив послів в Пекіні, аби взяли участь в конференциї, на котрій мало ся радити над заключенем мира. Одначе до конференциї не прийшло. Вечером того самого дня розпочало ся сильнє бомбардованє посольств. Цунлїямен зараз слідуючого дня, т. є. 13 с. м. оправдував ся перед послами, що то стало ся не з єго порученя і обіцяв виновників строго покарати. Мимо того дня 13 с. м. бомбардованя посольств повторили ся.

В Figaro появила ся статя, в котрій стверджено, що Европа вже зачала освоювати ся з великими висилками війск до Хин. Автор статї заявляє, що найважнїйшою річею є поки що сатисфакция, яку Німеччина повинна одержати за убитє німецкого амбасадора в Пекіні. Се лежить також в інтерї цивілїзациї. Претенсиї інших держав сходять в тій хвили на другий плян — сего вимагає засада спільности діланя европейских держав. Німецкі войска вистарчать, аби Хинцям завдати сильний удар, а на случай потреби, контиґенти инших війск прийдуть їм з помочею. Figaro доносить дальше, що францускі війска висядуть в Тонкіні і там будуть ждати на розвій подій. — Magdeburger Ztg. доносить після інформаций з францускых правительственних кругів, що хиньска справа в короткім часі так змінить ся, що становище ґр. Вальдерзого покаже ся цілком злишною річею. Письмо каже дальше, що не улягає ніякому сумнївови, що відповідь Франциї в справі номінациї ґр. Вальдерзого, була зредаґована під впливом Росиї. — Петербургский кореспондент „Таймса“ довідує ся з доброго жерела, що манджурска справа є предметом окремих переговорів

---

6)

ОБРАЗКИ з ДАЛЕКОГО ВСХОДУ.

(Після Ріхтгофена, Е. Вольфа, Вартеґґа, Гольдманна і др. зладив К. Вербин).

III.

Хиньскі звичаї і обичаї. — Хинці а ми. — Фу — хиньский ідеал. — В хиньскім суді. — Хиньска етикета. — На цїсарскім дворі. — Весільні обряди.

(Дальше).

Як при кождій иншій нагоді, так і при продажи срібла показує Хинець велику охоту обманити купуючого. Він або домішує до срібла иншого металю, або вкладає в середину срібного черевика кусень заліза. Се обманьство легко відкрити або за помочию ваги, або відрізавши ножицями кусень черевика. Купці, що мають богато срібла, кладуть до своїх скринь кілька черевиків з цини або олова, щоби тим способом затуманити злодіїв, а правдиве срібло ховають дуже старанно дома, або таки закопують в землю. Злодії звичайно не мають богато часу придивляти ся чи то срібло, чи що иншого, забирають що під рукою, а розчарованє приходить аж тогди, коли вже запізно.

Ті, що продають срібло, належать звичайно до найбогатійших людий в місті; они суть міняльниками. Але купуючи або продаючи срібло не важать они однаково; вага перехилює ся завсїгди на їх сторону. Крім того рахують собі ще й курс, як то впрочім єсть в звичаю і деинде. Хиньскі купці то майстри в важеню, обчислюваню і численю сапейок. Та й нічо' в тім дивного, коли зважить ся, що они числять і важать вже кілька тисячів літ.

Сапеку носить мала хиньска дитина вплетену на кінци коси, а Хинці гадають, що від того волосе лїпше росте. Хиньский торговець прічіплює собі сапеку до уха і носить єї в роті, бо він о нічім иншім не говорить, нічого иншого не слухає, лиш бесіди про сапеки. Навіть мерцеви дають сапеку в руки і до рота тай кладуть сапеки під него. Богачі уживають до того золота і срібла і видять в тім сповненє свого ідеалу: лежать на золоті і вкривають ся золотом! — пу-тін, ке-ін — і тогди мають вічний упокій.

Як все у Хинців, так і судівництво єсть зовсім инакше як у нас. Коли хто у нас кого позиває, мусить подавати позов на письмі, хиба що то якісь дрібні справи; та й тогди мусить він іти до канцеляриї перед судию. У Хинців инакше. Там перед судом стоїть великий бубен а позовник приходить і бє в него з цілої сили. На голос того бубна мусить судия зараз вийти до него і єго переслухати. Крім того вивішені ще на судовім будинку шість великих таблиць, на котрих можуть записувати ся: 1) всі, котрих хтось обікрав; 2) всі, котрих хтось обманив; 3) ті, котрих хтось невинно позиває; 4) всі оскорблені на чести; 5) всі, котрі хотять пожалувати ся на урядників державних; 6) ті, котрі хотять зробити якийсь тайний донос. На щастє Хинці не суть такі процесовичі, як н. пр. наші люди, і всі дрібні справи залагоджують родини між собою; лиш в більших справах ідуть вже до суду.

Розправа судова розпочинає ся дуже рано, иноді ще перед всходом сонця. Судия засїдає тогди за столом, заставленим приборами до писаня, коло него з боку сїдає єго помічник, секретар, з другого боку писар, а коли то справа якого чужинця, то приходить ще й товмач, а дальше стоять або сидять слуги судові, посіпахи з нагайками, ланцухами, молотками та иншими приборами до караня. На окремім столї стоїть урядова печатка, зроблена з якого дорогого каменя, а коло неї посудина з паличками, на котрих карбують, кілько буків має засуджений дістати. Коли вже суд зібрав ся, вводять запізваного і покірно стає на колїна, бє поклін головою до землї і клячить так через цілий час розправи. Розпочинає ся розправа. Судия виступає щораз острійше, а слуги судові дзвонять ланцухами і бють молотками та що хвиля мішають ся до розправи і грозять обжалованому або таки єго поштуркують. Запізваному вільно лиш розповідати все як що було, але коли має сказати що на свою оборону, то мусить то подати на письмі.

Хинці називають свої арешти і вязниці „пеклами“, і они дійстно страшні як пекло, бо келї в них тїсні і повні бруду та всего плюгавства; арештанти сидять в них по кільканайцять разом, і нераз могли би там згинути з голоду, як би не мали своїх гроший або як би їх свояки не приносили їм їсти. Але чи

рів між Росиєю а Хіною. Росийска хоругов все ще висить над пристанею в Нючвані. Консуля в Нючвані іменовано дня 13 с. м. цивільним адміністратором, заступником російского банку і асистентом цлового заряду. — Французкий консуль в Ганков телеґрафує, що дня 20 с. м. хотіла товпа підпалити будинок банку, однако енерґічним зарядженям віцекороля удало ся пожар придавити в зароді. Виновників арештовано і двох головних аґітаторів покарано смертию. Доказано, що в Ганков єсть дуже сильний заговор против Европейців. — Під Шанґаєм стоїть 27 воєнних кораблів з 7000 вояків. Сими днями прибуде ще більше воєнних кораблів.

Телеґрами з полудневої Африки доносять все ще о менших борбах. Баден-Повель обсадив зелізничу стацию в Пінарівер, а то по горячій борбі, в котрій полк родейский мав великі страти. Анґлійці здогадують ся, що Девет хоче вернути до Оранії.

Новинки.

Львів дня 24 го серпня 1900.

— **Є. Е. п. Намістник ґр. Лев Пініньский** виїхав вчера вечером на інспекцию до Сянока, Коросна, Ясла і Нового Санча. П. Намістник буде також в Криниці, де відвідає купелеве заведене і в Закопанім, а дня 31 с. м. верне до Львова.

— **Про курс до шкіл виділових.** В справі курсу підготовляючого до іспиту до шкіл виділових заявляє Рада шкільна краєва письмом з 4 го серпня ч. 16.920 до виділу руского тов. педаґоґічного що слідує: „Відповідаючи на письмо з 16 липня 1900 до ч. 40, ц. к. Рада шкільна краєва заявляє, що загальне уділене двомісячної відпустки для учителів і учительок, маючих брати участь в курсї підготовляючо інформацийнім, котрий Чесний Виділ наміряє вітворити, не є можливе. Передовсім належить замітити, що о таку відпустку повинен кождий учитель подавати ся за посередництвом своєї начальної власти т. є. ц. к. Ради шкільної окружної. Ц. к. Рада шкільна краєва не може такої відпустки дати инакше, як на підставі внесків дотичних Рад шк. окружних, котрі одні можуть заявити, чи учитель на відпустку заслугує і чи дана відпустка не приносила би великої шкоди школї, а іменно чи і як можна учителя заступити. Аби всї ті обставини точно пізнати, на те час до 1 жовтня с. р., в котрим Чесний Виділ наміряє курс свій вітворити, за короткий“. Рада шк. краєва висказує також гадку, що час двох місяців на курс за короткий. — В наслїдок того відкладає ся речинець курсу до весни 1901 р., а притім додає ся, що час триваня курсу буде виносити кілька місяців. Близші відомости подасть ся по засїданю виділу в вересни.

— **Від Перегиньска** пишуть: До Підлютого, де знаходить ся лїтня резиденция руского Митрополита і сїрчана купіль з примітивним еще урядженем, прибуло сего року більше гостий, особливо сьвященників. По від'їздї крилошан Ткачуника, Пакижа і Чапельского загостив тут в послідних днях о. проф. др. Михайло Людкевич з Перемишля. Сама резиденция митрополича, побудована з кедрового дерева представляє ся хорошо; над берегом Лімниції взносить ся церковця деревляна.

— **Чия згуба?** Маґістрат міста Львова подає слідуючу оповістку: В пятницю дня 3 серпня с. р. придержано на тутешній торговици худоби одну ялівку незвістного властителя і походженя. Маґістрат міста Львова взиває отсим властителя, щоби по відобране тої ялівки зголосив ся найпізнїйше до 31 с. м. в міскім урядї торговім, бо в противнім случаю буде того дня продана в дорозї публичної ліцитації на тутешній торговици.

— **Борба против 10-сотикових монет.** Кельнери в Карльсбадї завзяли ся були на ніклеві 10-сотики, бо через них зменшали ся їх доходи, які мали від гостий ще при давних грошех. Отже що робити. Змовили ся всї і виловлювали 10-сотикові штуки, пакували в мішки та вивозили з міста і тим способом очищували купелеве місто від ненавистних їм гроший? Та дивно! Чим більше они виловлювали ту монету тим більше єї чомусь прибувало. А то ось що показало ся: Хтось зрадив їх змову перед урядом податковим, а той тихцем спровадив потрібний гріш і пускав его дальше в курс.

— **Асбестовий дім ґен. Вальдерзе.** Ґенерал фельдмаршалок ґр. Вальдерзе, котрий яко головний командант німецкого войска і сполученої армії европейскої поїхав до Хіни, дістане на війну дім з асбесту, котрий вже будує ся. Асбест єсть рід каменя, котрий дає ся скубати в так тоненькі волоконця як вовна і его прядуть та роблять з него навіть одїж, н. пр. сорочки і плащі, котрі не згарають, обруси на стіл, котрі замість прати, кидає ся в огонь і випалює і т. п. Отже в найновійших часах стали уживати рід того асбесту до будови домів, бо показало ся, що той другий рід асбесту єсть не лиш безпечний від огню, але хоронить як від спеки так і від студени, не допускає вохкости, єсть твердий як лупок, дає ся гиблювати як дерево і так само як дерево збивати кілками а при тім єсть досить легкий і не дорогий. Асбестовий дім ґен. Вальдерзе буде мати сїм великих вигідно уладжених комнат, салю для авдиенций, канцелярию, спальню, комнатку до купаня, комнату для ад'ютанта і для служби. Дім той буде так зроблений, що его буде можна переносити, можна б де розібрати і на иншім місци поставити. До двох неділь має вже той дім бути готовий.

— **В Пробіжній,** гусятиньского повіта, відбуде ся в неділю дня 26 с. м. в новім будинку сушарні цегольної концерт сполучений з аматорским представленем. В проґраму входять 1. Продукциї мішаного хору. 2. Продукциї орхестри селян в Коцюбинець. 3 Представлене аматорске „Бувало а нинї“, комедия в 5 діях, відограють селяни з Крогульця. — Чистий дохід призначений на закупно льосів великої фантової льотериї дяківскої.

— **Король Гумберт а льотерия.** Як звістно, в Італії єсть так само мала льотерия як і у нас, і там ще може завзятїйше ставлять на льотерию як наші люди. Отже скоро лиш убито короля Гумберта, стали льотерийники пробовати щастя і ставити кватерно із слідуючих чисел: 56 (літа), 10 (годин), 49 (мінут) і 73 (убитє короля). Як би всї ті числа були нараз вийшли, то той, хто би на них поставив був н. пр. 1 К. або 1 зр. був би дістав 60 тисяч разів більше. Та ба, коли нікому не судило ся виграти, а що найдивнійше, що в самім Міляні, куди належить колектура в Монци, витягнено лиш одно число 10 а прочі, як би навмисне о 1 менше, бо 55, 48 і 72.

декуди в Европі ліпше? Та й кари у Хінців суть страшні і люті. Найзвичайнійша кара то буки; засудженого бють буком по підошвах, аж ноги єму так попухнуть як колоди, і він не може рушати ся з місця. Ся кара відбуває ся таки в суді. Засуджених на смерть тратять публично на улици, і або дусять або чвертують. За деякі провини виставляють засудженого на публичне позорище: роблять деревляну клітку так високу, як чоловік, а на стілько широку, що він може в ній стояти, і замикають в ній засудженого та виставляють на місті а на таблици прибитій до клітки виписують, за що він засуджений. Або знов засудженому закладають ярмо на шию: дві широкі дошки вирізують так, що они можуть як-раз обняти шию засудженого і заложивши їх на него збивають їх другими поперечними дошками, на котрих виписують, за що він засуджений на таку кару. Засудженого на ярмо бере иноді посїпаха судовий і обводить по місті, при чім на головних улицях бє ще его по голові. Для заостреня кари дають засудженому ярмо а відтак замикають ще до клітки і виставляють на позорище так, що ярмо опирає ся на горішний конець клітки, а засуджений ледви пальцями ніг дотикає ся єї спода; коли він засуджений на довший час на таку кару, то не могучи єї видержати душить ся в ній.

Німці накинули ся були дуже на кн. Ухтомского, редактора російскої ґазети „Петербурґск. Ведомості“, коли він їм сказав, що їх посол в Пекінї, Кеттелер, сам собі завинив, що его Хінці убили, бо він їх визвав, оскорбляючи їх гордість народну нарушенем їх звичаю. Він наміряючи піти до Цунґлї-Ямену не казав ся нести туди в зеленій посильці, як то єсть загально принятий звичай для заграничних послів в Пекінї, але сїв на коня і поїхав туди. Правда по стороні кн. Ухтомского. Хінці вже бурили ся, а тут бутний Німець злегковажив собі їх найвисший уряд і вибрав ся до него проти всего звичаю на кони як би до якої райтшулї в Берлинї. Того лиш Хінцям було й потреба; они кинули ся на него і прийшло до катастрофи, котрій мабуть ще далеко до кінця. Хінці то не дикий нарід, котрого звичаї і обичаї можна собі легковажати і їх зневажати. Ціле житє Хінців обертає ся в строго означених формах, котрих хоч би они були й дивні та сьмішні не вільно нарушувати нікому. Адже й у нас суть такі форми і так само иноді сьмішні і дивні, а преці ми їх держимо ся і не вільно нам їх нарушати, коли що найменше не хочемо, щоби нас називано простаками.

Нема певно другого народу на сьвіті, котрий би клав так велику вагу на зверхну форму в поведеню і обході з другими людьми, на етикету, як Хінці. І ми, Европейці, маємо також свою зверхну форму та учимо ся єї; але мимо єї великого значіня все-таки не приписуємо їй так дуже великої ваги, хоч би лиш длятого, що она иноді зміняє ся. Хінці же мають свої правила, котрі перед тисячами літ так само їх обовязували, як обовязують нинї, з котрими они так зросли ся, що уважають їх як би яку сьвятість, котрої нікому не вільно нарушувати. Ми, коли витаємо ся з другими, подаємо їм руку або й нї, а навіть і в тих кругах наших де принято подаване руки, не всї однаково єї подають. Хибаж не звістно, що у нас від якогось часу настала була мода подавати другому руку з гори, як би хотіло ся єї вхопити? Хінці не подають собі руки при повитаню, але їх форма повитаня єсть так точно означена, що мусить бути завсїгди і всюди однакова. Хінець при повитаню складає обі руки до купи і порушає ними кілька раз в то в гору то в долину, витягнувши їх на кілька цалів перед груди. Коли хоче ще більшу чемність показати, то витягає руки рівно з чолом а при тім кланяє ся низенько. Женщини витають ся трохи инакше; они ловлять ся правою рукою за лївий рукав і порушають обома руками так само. Сей спосіб повитаня може нам видавати ся сьмішним, але Хінці виробили собі его на основі своєї зовсїм відрубної і тисячлїтної культури, а кождий инший спосіб мусить бути для них так само чужим, як їх для нас.

Ми здоймаємо шапки одні перед другими. У Хінців було би то нечемно. Хінець навіть в хатї має шапку на голові і єму здає ся, що він би оскорбив свого гостя як би єї здоймив. Хінці мають двоякі шапки і капелюхи; одні такі, котрих невільно в комнатї або взагалї дома здоймати, а другі знов такі, котрих невільно в хатї носити. Звичайні шапки з червоними, чорними або білими ґузиками (коли хто в жалобі) мусить ся мати завсїгди на голові. Так само і слугам мандарина, скоро виступають в уніформах не вільно здоймати шапок в комнатї. Слузї, коли стоїть перед своїм паном, не вільно мати косу обкручену довкола голови або шиї; то не вільно також і тим особам, котрі стають перед судом; коса мусить в тих случаях звисати з заду завсїгди ціла як довга.

Кождому мандаринови, цивільному чи войсковому належить ся поклін відповідний его ранзї. Коли мандарин низшої ранґи стрітить на улици висшого, то він мусить злїзти з коня або вилїзти із своєї носилки і поклонити ся після припису. Мандарини тої самої ранґи роблять так само, лиш кождий з них старає ся, щоби був перший. Можна собі подумати кілько то часу займає церемоніяльне повитане на улици і для того то мандарини, скоро вже здалека побачать один другого, старають ся зійти собі з дороги, або заслонюють ся в своїй носилцї і удають, що один другого не видять. Нарід мусить перед мандаринами коли они в службі або засїдають в судї падати на колїна.

Телеґрами.

Відень 24 серпня. Цісар вертає сюди дня 3 вересня з Ішлю, перебуде в Шенбруні до 10 вересня і виїде того дня вечером до Галичини на маневри.

Відень 24 серпня. Вчерашна рада кабінетна тревала дві години. Обговорювано на ній біжучі справи.

Вашинґтон 24 серпня. Правительство не вишле дальших войск до Хіни, бо положенє доси користне.

Льондон 24 серпня. Після депеші з Шанґаю викликує там велике занепокоєнє брак вістий з Пекіну. Здогадують ся, що комунікация між Пекіном а Тієнтсіном знов перервана.

Константинополь 24 серпня. На покладі корабля, що прибув сюди з Сирії занедужав один молодий Вірменин на джуму.

Переписка зі всїми і для всїх.

Просимо не присилати анї марок листових анї карт кореспонденцийних, бо листовно не відповідаємо нікому.

Оповістки.

Нин. Забір. в Жов.: Може бути, що маєте катар гортанки, котрого найборше можна набавити ся, коли віддихає ся порохами або якими шкідливими ґазами, або також від перестуди. Уважайте, чи не стає вам лекше, коли їсте теплу рідку страву? Впрочім годі вгадати, бо треба би Вас аж оглянути. Катар гортанки звичайно сам від себе минає, але иногді переходить в упертий, а тогди тягне ся дуже довго і трудно его позбути ся. Найліпше було би зарадити ся завчасу лїкаря, бо той оглянувши Вас, пізнав би, де і що Вам хибує та дав би Вам раду. Відкашляна флеґма буває при катарі гортанки сірожовтава і липка, в горлї дре і скобоче а чоловікови хоче ся кашляти; він чує, що єму щось заваджає а не може відкашляти, і аж по довшім часї відкашлює флеґму. На той катар добре єсть віддихати теплою парою з води, в котрій треба розпустити трохи соли. Трохи трудне дворованє не вадить нічого; треба їсти богато овочів, але спілих, добрі винні яблока, а як прийдуть сливки то і ті, а також пити богато води. Але що до горла, то порадьте ся конче лїкаря. — **Димит. Ост. в Лях.:** О тім якімсь замку не знаємо нічого. Впрочім нарід говорить часто о замках, де їх поправді ніколи й не було. Дуже часто буває такий, що якийсь панок поставить собі мурований двірок та й зараз називає его замком, а хлоп то повтаряє та гадає що то справді замок. А навіть і правдиві замки, такі як у нас, не мають ніякого значіня, а коли суть де які старі розвалини, то лиш дуже малої історичної вартости. — **С. Х.:** Площиці (блощиці, плюскви) можна вигубити лиш великим удержуванєм чистоти в хатї. Скоро де кинули ся, то треба передовсім очистити стіни, здерти верхний тинк із стін і стелї та вибілити наново свіжо згашеним вапном, до котрого треба додати ще трохи карболевого квасу. Перед біленєм треба позаліплювати і позамащувати вапном або ґіпсом всї шпари. Все дерево одвірки, футрини при вікнах, сволоки і т. д. треба добре обмити лугом, уживаючи до митя щітки. Так само треба обмити всю деревляну знадобу і заглянути в кожду найменшу шпарку. Ліжка і образи треба розібрати; шафи, скрині, куфри, коші і т. п. знадобу, котру не можна розібрати, треба повиносити на двір і там добре насамперед пообмітати, відтак добре бити чимсь тяжким (н. пр. поліном) розуміє ся осторожно (на делікатнїйші предмети треба покласти грубу шмату), щоби від потрясеня через той удар блощиці вилїтали. То треба робити на якімсь такім місци, де би блощиції було видко коли випадуть і там їх зараз убивати. Кожду найменшу шпарку треба видовбати. На конець по такій роботі треба ліжка, образи і т. д. позапускати всюди добре 10-процентовим карболевим квасом, але при тім треба бути дуже осторожним, бо той квас палить руки. Також треба его держати під ключем, щоби хтось не рушав. Коли би не можна дістати такого квасу в аптиці, то треба взяти бодай 5-процентого (а той вже кождому продадуть). Всї шпари в дереві треба також закітувати а коли можна ще й олійною фарбою замалювати. На площиці взагалї не помагає нічо лиш як найбільша чистота. Обмітуванєм, поверховним чищенєм і замащуванєм нафтою можна лиш хвилево зарадити; щоби же зовсім вигубити то плюгавство, то треба нищити не лиш старі але й молоденькі, котрі иногді ледви можна добачити, і їх лечка. — **Орленько:** До школи лїсової годі Вам іти, бо там треба учити ся три роки, не рік, а остаточно по скінченю нема де подїти ся. До того треба ще мати скінчену 6 клясу ґімн., а вже зовсім не можна учити ся приватно. Тої гадки не переведете, отже дайте собі спокій. Ще найскорше надавалась би торговля, але там треба практикувати 4 роки і мати бодай в першім роцї удержанє. А коли відберуть до войска то і практика перерве ся. Коли чуєте ся здібним до войска то вступайте добровільно, старайте ся там до канцеляриї а коли дослужите ся ранґи фельдфебля і заслужите собі на цертифікат можете дістати ся чи то до якогось уряду за канцеліста, чи до зелїзниці, чи до почти і т. д. При тім добре би було як би Ви зробили іспит з рахунковости. Але ось ми не добачили, що Ви в листї кажете, що не маєте охоти до канцелярийної роботи. Ну, то сїдайте і плачте! Учителем ні, до канцеляриї ні, ліспичим годі, до торговлї за пізно, гроший нема — отже що Вам порадити? Спробуйте може торговлю. Давнїйше говорено: Wenn sich alle Stricke reissen, so geht man zur Finanzwache; нинї і там годі. — (Дальші відповіди пізнїйше).

(Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.)

Виїмку становлять лиш старі люди. Навіть сивих арештантів взивають судиї звичайно, щоби они встали. На похвалу для Хінців треба сказати, що они старим людем віддають такий пошановок, якого на жаль у нас в Европі не знають. Непошанованє старих людий в Хінї мало для Европейців вже нераз дуже сумні наслідки. Одного разу недалеко порту отвореного для Европейців, стало ся так що шість анґлійских паничів стрітило на вузкій улици старого, сивенького Хінця, котрий двигав якийсь тягар. Після хіньскої етикети був би кождий, чи то з найнизшого чи з найвисшого стану уступив ся тому старикови, хоч би він і не двигав ніякого тягару. Але анґлійскі паничі уперли ся при тім, щоби дідусь їм уступив ся. Коли він не хотів, они его побили і трутили в багно при дорозї. Відпокутували же за то. Розлючені люди з села, з котрого був той дідусь, пустили ся за Анґлійцями, здогонили їх і всїх їх повбивали.

Та й гостина у Хінців відбуває ся з властивими собі церемоніями. Той, що їде в гостину, не важить ся в своїй носилці підійти аж до самої брами, але висилає наперед свого слугу з своєю червоною, на стопу довгою картою візитовою до властителя дому. Коли гість в жалобі, то его карта візитова єсть біла а письмо на ній синє. Коли властитель дому не хоче чи не може приймити візити, то не удає, що его нема дома — як то роблять в Европі — лиш его воротар каже тому слузї, що приніс візитову карту: Твій пан не потребує трудити ся. Тогди карту там лишає ся. Коли же властитель дому приймає візиту, то виходить аж до брами і там витає гостя та серед многих поклонів вводить его сам до середини. Перед тим же убирає на голову свій церемоніяльний капелюх.

Більші доми і ямени (службові будинки) мандаринів мають звичайно три входи. Середний вхід отвирають лиш гостям що мають таку саму ранґу або висшу як властитель дому. Та й ся обставина наробила Европейцям нераз богато неприятностий. В Кантонї н. пр. европейскі консулї через богато літ не сходили ся особисто з тамошним віцекоролем (ґенерал ґубернатором), бо він не хотів отворити їм свого середного входу. Консулї що правда були ранґою значно низші від віце-короля, але они уважали ся за репрезентантів своїх правительств і волїли зовсім не сходити ся з ним особисто, як входити до его палати бічним входом. Остаточно по довгих дипльоматичних переговорах поставили на своїм.

Скоро пан дому визначив своєму гостеви почетне, завсїгди підвисшене місце по лївій руцї від себе, подає служба чай і люльки або папіроси. Гість не повинен нічого їсти, хиба що пан дому оказуючи єму свою особливу честь подасть єму власною рукою чарку чаю. Він в такім случаю не робить того нїколи одною рукою, лиш завсїгди обома, підносячи ся із свого місця, а в такий самий спосіб мусить і гість взяти від него чарку. На офіцияльних гостинах мандаринів і европейских урядників не єсть поданий чай аж під конець гостини. Коли пан дому підчас розмови діткне ся своєї чарки то єсть се тихий знак, щоби розмова закінчила ся.

На один звичай може би деякі Европейці дуже радо згодили ся. У Хінців уважає ся за велику нечемність, комусь, що винен нам гроші, пригадати то, коли стрітить ся его на улици і зажадати, щоби віддав. За то уважає ся за чемну пригадку попросити его, щоби він нам позичив.

(Дальше буде).

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).